

Periaatepäätös itäisen suunnan raideyhteyden suunnitteluhankeyhtiöön ja rahoitukseen osallistumisesta

VD/5261/00.04.01/2021

RV/HP/SI/LS

Neuvottelut itäisen suunnan raidehankkeen edistämiseksi on aloitettu liikenne- ja viestintäministeriön johdolla maaliskuussa 2021. Neuvotteluja käydään raideliikenneinvestoinnista hyötyvien kuntien kanssa suunnitteluhankeyhtiön perustamiseksi Itäradan eli Lentorata-Porvoo-Kouvola-linjauksen pohjalta. Vantaan kaupunki on käynyt neuvotteluja Itäradan suunnitteluhankkeeseen osallistuvien tahojen kanssa.

Lisätietoja suunnittelusta löytyy esimerkiksi Valtioneuvoston hankeikkunasta (<https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM053:00/2020>) sekä liikenne- ja viestintäministeriöltä (<https://www.lvm.fi/-/neuvottelut-itaisten-suunnan-raidehankkeen-edistamiseksi-kaynnissa-1261076>).

Raideliikenteen kehittäminen

12-vuotisessa valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa 15.4.2021 on todettu, että valtio pitää kunnossa, peruskorjaa ja kehittää nykyistä rataverkkoa. Itäradan täysimääräisten hyötyjen saavuttamiseksi tarvitaan investointeja lisäksi Savon, Karjalan ja Luumäki–Vainikkala-radoille. Parantamistoimenpiteet kohentavat myös tavaraliikenteen toimintaedellytyksiä ja kustannustehokkuutta sekä tukevat myös uuden Lentorata-Porvoo-Kouvola ratayhteyden toteuttamista. Itäratahankkeen kaupungit ja kunnat edistävät näitä perusparannustoimenpiteitä uuden Lentorata–Porvoo–Kouvola ratayhteyden rinnalla. Nykyisen rataverkon toimenpiteet toteutetaan kuitenkin valtion toimesta erillisenä uudesta Itäratayhteyden hankeyhtiöstä.

Valtion hankeyhtiöpäätökset

Valtio selvitti edellisen hallituskauden 2015–2019 aikana eri vaihtoehtoja suurten infrahankkeiden toteuttamiseen ja rahoittamiseen sekä siihen, että hankkeiden pitkiä suunnittelu- ja toteutusaikoja pystyttäisiin lyhentämään.

Parlamentaarisen liikenneverkon rahoitusta arvioineen työryhmän loppuraportissa 28.2.2018 todettiin, että aiempaa useampien infrahankkeiden toteutumisen nopeuttamiseksi ja tehostamisen mahdollistamiseksi voidaan käyttää hankekohtaisia yhtiöitä. Loppuvuoden 2018 aikana valtiovarainministeriön asettama työryhmä selvitti infrahankkeiden toteuttamista yhtiömallilla. Valtiovarainministerille 20.12.2018 luovuttamassaan loppuraportissa työryhmä hahmotteli mallin suurten infrahankkeiden toteuttamiselle osakeyhtiön kautta.

Kaikkia suuria raideliikenneinvestointeja edistetään talouspoliittisen ministerivaliokunnan 10.9.2019 puoltamien linjausten mukaisesti. Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) aloitti keskustelut itäisen suunnan raideyhteyden suunnitteluhankeyhtiön perustamisen edellytyksistä kesällä 2020.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta käsitteli kokouksessaan 20.1.2021 itäisen Suomen raidelinjauksia. Ministerivaliokunnan päätöksen mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriö jatkoi neuvotteluja Lentorata–Porvoo-Kouvola-linjauksen eli Itärata-hankeyhtiön perustamiseksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö käynnisti hankeyhtiön perustamista koskevat neuvottelut kuntien kanssa maaliskuussa 2021. Itäisen suunnan hankeyhtiöneuvottelut käytiin samoilla ehdoilla kuin jo perustetut Suomirata- ja Turun tunnin juna -hankeyhtiöiden neuvottelut.

Itärata Oy ja rahoitus

Uuden Helsingistä itään suuntautuvaan Lentorata–Porvoo–Kouvola-yhteysvälin kehittämiseksi on neuvoteltu Itärata Oy -nimisen hankeyhtiön perustamisesta.

Osakassopimusneuvotteluissa mukana olivat valtion lisäksi seuraavat osallistujat: Askolan kunta, Helsingin kaupunki, Iisalmen kaupunki, Imatran kaupunki, Joensuun kaupunki, Kajaanin kaupunki, Kuopion kaupunki, Kouvolan kaupunki, Lappeenrannan kaupunki, Mikkelin kaupunki, Pieksämäen kaupunki, Varkauden kaupunki, Kiteen kaupunki, Lapinjärven kunta, Lapinlahden kunta, Lieksan kaupunki, Mäntyharjun kunta, Nurmeksien kaupunki, Parikkalan kunta, Rautjärven kunta, Siilinjärven kunta, Suonenjoen kaupunki ja Taipalsaaren kunta.

Hankeyhtiön perustamisen taustalla on tavoite edistää Helsingin ja Kouvolan välisen Helsinki-Vantaan lentoaseman ja Porvoon kautta kulkevan uuden raideyhteyden suunnittelua rakentamisvalmiuteen asti. Hankkeen toteutumisen edellytyksenä on Pasilan ja Keravan välisen ns. Lentoradan suunnittelu ja toteutus. Lentoradan suunnittelun edistäminen rakentamisvalmiuteen asti on erillisen yhtiön (Suomi-rata Oy) vastuulla eikä näin ollen kuulu yhtiön toimialaan. Yhtiö toimii yhteistyössä Suomi-rata Oy:n kanssa Lentoradan ja Lentorata–Porvoo–Kouvola-raideyhteyden suunnittelutyön yhteensovittamiseksi.

Vantaan kaupunki osallistuu aiemmin tehtyjen päätösten mukaisesti suunnitteluvaiheen Suomi-rata Oy:n rahoitukseen 11,1 miljoonalla eurolla ja on näin epäsuorasti myös edesauttamassa Itäradan toteutumista. Vantaan kaupunki ei lähde osakkeenomistajaksi Lentorata–Porvoo–Kouvola -raideyhteyden suunnittelua toteuttavaan hankeyhtiöön (myöh. Itärata Oy) eikä osallistu itäradan suunnittelun rahoitukseen. Vantaan kaupunki suhtautuu myönteisesti Itäradan suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä tukee Itäradan edellyttämiä kaavahankkeita maakunta- ja kuntatasolla.

Itärata Oy:n ja sen omistajien kesken solmitaan osakassopimus, jossa sovitaan keskeisistä tavoitteista yhtiölle ja Itärata -hankkeelle. Enimmäisrahoitusosuus, johon osapuolet osakassopimuksessa sitoutuvat on yhteensä 79 miljoonaa euroa. Kaupunkien ja kuntien osuus on tästä 49 %. Valtio edellyttää, että hankeyhtiövalmisteluun osallistuvien kuntien pääomituksiset ovat yhteensä 38,71 miljoonaa euroa. Osuudet sisältävät kaupunkien ja kuntien osuudet arvioiduista suunnittelukustannuksista sekä hankeyhtiön toiminnanaikaisista kustannuksista.

Kuntien välinen kustannustenjakoa on laadittu yhdessä sovittujen periaatteiden mukaan, jossa kustannukset on sovittu jaettavaksi pääosin saavutettavuushyötyjen (70 %) ja väestöosuuksien (30 %) mukaan. Helsingin kaupunki osallistuu erillispainotuksella. 11 kuntaa (Iisalmi, Imatra, Joensuu, Kajaani, Kouvola, Kuopio, Lappeenranta, Mikkelin, Pieksämäki, Porvoo, Varkaus) osallistuvat sekä saavutettavuus- että väestöosuudella. Saavutettavuushyödyt on laskettu Helsingin ja paikkakunnan välisen matka-ajan suhteellisen muutoksen mukaan. Porvoon osalta on kysymys uudesta henkilöliikenneyhteydestä ja viimeisimmän LVM:n johdolla tehdyn Väyläviraston selvityksen perusteella Porvoolle koituu mittavat hyödyt, joten osuus on laskettu eri kriteerein. Edellisten kuntien lisäksi 12 kuntaa (Askola, Kitee, Lapinjärvi, Lapinlahti, Lieksa, Mäntyharju, Nurmee, Parikkala, Rautjärvi, Siilinjärvi, Suonenjoki ja Taipalsaari) osallistuvat pelkästään väkilukupainotuksen mukaisella osuudella.

Vantaan kaupungin ja Savonlinnan kaupungin sekä muiden mahdollisesti myöhemmin hankeyhtiöön osallistuvien kuntien pääomitus vaikuttaa osakassopimuksen lopullisiin maksuosuuksiin. Lopulliset kuntienväliset kustannusosuudet täsmentyvät ennen varsinaisen osakassopimuksen allekirjoittamista.

Kaupunginhallitus 24.5.2021 § 35

Kaupunginjohtajan esitys:

Kaupunginhallitus linjaa periaatepäätöksenä, että Vantaan kaupunki tukee hanketta muilta osin, mutta ei lähde osakkeenomistajaksi Lentorata-Porvoo-Kouvola -raideyhteyden suunnittelua toteuttavaan hankeyhtiöön eikä osallistu itäradan suunnittelun rahoitukseen.

Vantaan kaupunki pitää ensisijaisena Suomiradan ja siihen liittyvän Lentoradan suunnittelua. Lentorata on olennainen ja välttämätön osa itäisen suunnan ratayhteyttä.

Vantaan kaupunki pitää itäisen suunnan ratayhteyden kehittämistä tärkeänä ja tukee sen vaatimia kaavahankkeita.

Vantaan kaupunki tarkentaa kannanottojaan Itärata Oy:n toiminnan käynnistyttyä.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: kaupunkistrategian ja johdon toimiala, kaupunkiympäristön toimiala

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

apulaiskaupunginjohtaja Hannu Penttilä, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi